

ПОЛОВО-РОЛЕВИ СТЕРЕОТИПИ И ПРОФЕСИОНАЛНА КАРИЕРА НА ЖЕНИТЕ МЕНИДЖЪРИ

Виктория Недева

In our world, life goes faster, the flow of information increases, so stereotypes acquire a greater importance for the normal function of the society and the individual who is part of it. The way of emerging of sex role stereotypes and their basic characteristics are analyzed. An accent is put on specificities of one of the most popular stereotypical subtypes – that of “women managers”. A review is presented of series of empirical studies, which reveal the influence of sex role stereotyping on the attitude toward professional career of women on leading positions in the organizational hierarchy.

Един от „инструментите“, които помагат на човека да се ориентира във всекидневно възникващите събития е **стереотипът**. Тъй като в съвременния свят темпото на живота става все по-забързано, а потокът от информация нараства, стереотипите придобиват все по-голяма важност за нормалното функциониране на обществото и индивида като част от него. Те „спестяват мислене“, способстват за известно съкращаване на процеса на познание и улесняват вземането на необходимите решения (Азарова, Е., 2000).

Стереотипите не винаги се формират на базата на факти и следователно често водят до прекалено опростяване на понятията и погрешно приложение на знанията. Те са генерализирани и обикновено ценностно натоварени впечатления, относно представителите на дадена група, която може да бъде обособена, въз основа на различни критерии. Най-очевидните от тях са пол, възраст, занятие и раса (Stangor, С., Lynch, L., Duan, С. & Glass, В., 1992).

Полово-ролевите стереотипи притежават всички посочени особености на стереотипите, като акумулират в себе си опита на поколенията за желателното поведение на мъжете и жените в една или друга ситуация, свойствените за тях черти на характера, нравствени качества и добродетели.

Тъй като отразяват възгледите какви **би трябвало** да бъдат мъжете и жените, полово ролевите стереотипи наподобяват предписания (норми). Те имат и описателен характер, защото посочват особеностите, които **е вероятно** да притежават представителите на двата пола. Нормите, базирани на полово ролевите стереотипи, съдържат в себе си и своеобразни забрани — „**не би трябвало да бъде**“. Обикновено те обхващат поведение, свързано с противоположния пол, което се счита за несъвместимо с приетото за желателно поведение за индивида (Heilman, M., 2001).

Полово-ролевите стереотипи се усвояват в рамките на социализацията. В резултат на постепенното им интернализиране, у индивида се формира образът на „истинския мъж“ и „истинската жена“. Създава се устойчива представа не само за качествата на представителите на двата пола, но и за различните роли, които е необходимо те да изпълняват в рамките на социума, според нормите, установени в дадена култура (Азарова, Е., 2000).

Повечето автори приемат, че основните отличителни стереотипни особености на двата пола са разположени по оста „**инструменталност-експресивност**“. Мъжките роли и стил на живот са предимно „инструментални“, а женските — „експресивни“. Мъжът обикновено е този, който се грижи за храната, осъществява общото ръководство в семейството и носи главната отговорност за дисциплината на децата. По-емоционална по своята природа жена, поддържа груповата солидарност, осигурява нежността и топлината, необходими при отглеждането на поколението (Кон, И., 1990).

Според Т. Parsons не е възможно радикално изменение на тази структура. Колкото и да навлиза съвременната жена в обществения и трудовия живот, тя продължава да е свързана предимно с дома, тъй като ролята ѝ на майка е детерминирана биологично и не зависи от социалните условия (вж. Кон, И., 1990).

Основен въпрос при изучаването на полово-ролевото стереотипизиране се явява и установяването на степента, в която мъжките и женските стереотипи се считат за положителни или отрицателни. Оказва се, че **чертите, приписвани обикновено на жените, са много по-малко желателни и по-малко пригодни за много от ценените роли в обществото (например лидерството), в сравнение с полово-ролевия стереотип за мъжете.**

И все пак, въпреки посочените специфики, съществуват доказателства, че действителните междуполови различия са много малки и всъщност са по-скоро количествени, отколкото качествени.

В проведено в български условия проучване, Л. Андреева и Т. Янчева установяват съществено „изместване“ в традиционните полово-ролеви стереотипи. Смятаният за типично „женски“ фактор — **топлота и експресивност** вече не е само женска област. Макар че все още се възприемат известни полови различия, и мъжете, и жените са оценени като „топли и експресивни“. Традиционно считаният за „мъжки“ фактор —